

II

(Tiedonannot)

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN JA ELINTEN ANTAMAT
TIEDONANNOT

KOMISSIO

Komission tiedonanto — Tilapäiset yhteisön puitteet valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä

(2009/C 16/01)

**1. FINANSSIKRIISI, SEN VAIKUTUS REAALITALOUTEEN JA
TILAPÄISTEN TOIMENPITEIDEN TARVE****1.1 Finanssikriisi ja sen vaikutus reaali-
talouteen**

Komissio antoi 26 päivänä marraskuuta 2008 tiedonannon "Euroopan talouden elvytyssuunnitelma" ⁽¹⁾, jonka tavoitteena on edistää Euroopan toipumista tämänhetkisestä finanssikriisistä. Elvytyssuunnitelma perustuu kahteen toisiaan tukevaan pääteki- jään: lyhyen aikavälin toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on kysynnän lisääminen, työpaikkojen säilyttäminen ja luot- tamuksen palauttaminen, ja sellaisten "älykkäiden investointien" tukemiseen, joilla tähdätään kasvun vauhdittamiseen ja kestä- vään hyvinvointiin pitkällä aikavälillä. Elvytyssuunnitelmalla voimistetaan ja vauhditetaan uudistuksia, jotka ovat jo olleet meneillään Lissabonin strategian pohjalta.

Yhteisön suurin haaste on sellaisten julkisen vallan tukitoimien välttäminen, jotka heikentäisivät pyrkimyksiä vähentää valtion- tukia ja kohdentaa ne paremmin. Tietyissä olosuhteissa on kuitenkin tarpeen myöntää uusia, tilapäisiä valtiontukia.

Elvytyssuunnitelmaan sisältyy myös muita aloitteita valtiontuki- sääntöjen soveltamiseksi tavalla, joka tarjoaa mahdollisimman suuren jouston kriisin hallinnassa siten, että tasavertaiset toimin- taedellytykset säilyvät ja tarpeettomia kilpailunrajoituksia välte- tään. Tässä tiedonannossa esitetään useita jäsenvaltioiden käytet- tävissä olevia tilapäisiä lisämahdollisuuksia valtiontuen myön- tämiseen.

Finanssikriisi vaikuttaa yhteisön pankkialaan voimakkaasti. Neuvosto on todennut, että julkisen vallan tukitoimista on päätettävä kansallisella tasolla, mutta koordinoitusti ja yhteisön

yhteisten periaatteiden pohjalta ⁽²⁾. Komissio reagoi välittömästi ja hyväksyi useita toimenpiteitä; tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin ⁽³⁾ ja useat päätökset pelastamistuesta rahoituslaitoksille mukaan lukien.

Yksityisen sektorin investointien, kasvun ja työpaikkojen luomisen ennakoedellytyksenä on riittävän ja edullisen rahoit- tuksen saaminen. Jäsenvaltiot ovat antaneet merkittävää talou- dellista tukea pankkialalla, ja niiden on käytettävä tästä saamaansa painoarvoa varmistaakseen, ettei tuki johda ainoastaan pankkien taloudellisen tilanteen paranemiseen ilman, että kokonaistaloudelle koituu minkäänlaista hyötyä. Rahoitus- alan tuki olisikin kohdennettava hyvin tarkasti, jotta pankit voisivat jatkaa tavanomaista lainanantotoimintaansa. Komissio ottaa tämän huomioon tarkastellessaan pankeille annettavia valtiontukia.

Rahoitusmarkkinoiden tilanne vaikuttaa olevan kohentumassa, mutta finanssikriisin vaikutus reaali-
talouteen tuntuu vasta nyt koko voimallaan. Hyvin vakava laskusuuntaus vaikuttaa koko talouselämään: kotitalouksiin, yrityksiin ja työpaikkoihin. Rahoitusmarkkinoiden kriisin seurauksena pankit välttävät aiempia vuosia enemmän riskejä ja tiukentavat luotonantoa. Finanssikriisi voi johtaa lainojen säännöstelyyn, kysynnän vähe- nemiseen ja lopulta taantumaa.

⁽¹⁾ Komission tiedonanto Eurooppa-neuvostolle, KOM(2008) 800.

⁽²⁾ ECOFIN- neuvoston päätelmät 7 päivänä lokakuuta 2008.
⁽³⁾ EUVL C 270, 25.10.2008, s. 8.

Ongelmat voivat vaikuttaa heikkoihin yrityksiin, joilla ei ole vakavaraisuuspuskureita, mutta myös terveisiin yrityksiin, jotka joutuvat yhtäkkiä toteamaan, etteivät ne saa tarpeeksi tai ollenkaan luottoa. Tämä pätee erityisesti pk-yrityksiin, joiden on jo lähtökohtaisesti vaikeampi saada rahoitusta kuin isojen yritysten. Tilanne saattaa vaikuttaa monien terveidenkin yritysten ja niiden työntekijöiden talouteen vakavasti lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, mutta kielteiset vaikutukset voivat myös olla pitkäaikaisempia, kun kaikki yhteisöinvestoinnit tulevaisuuteen — erityisesti kestäväan kasvuun ja muihin Lissabonin strategian tavoitteisiin — saattavat viivästyä tai ne saatetaan jopa hylätä kokonaan.

1.2 Kansallisten tukitoimenpiteiden tiivis koordinointi Euroopan tasolla

Jäsenvaltioille saattaa tässä taloudellisessa tilanteessa tulla houkutus toimia yksin ja aloittaa ”valtioneuvon kilpajuoksu” yritystensä tukemiseksi. Kokemukset ovat osoittaneet, etteivät yksittäiset toimet voi olla tehokkaita ja ne saattavat vahingoittaa vakavasti sisämarkkinoiden toimintaa. Tukea myönnettäessä on taloudellisen tilanteen erityispiirteet huomioon ottaen erityisen tärkeää varmistaa, että eurooppalaisilla yrityksillä on tasavertaiset toimintaedellytykset ja välttää jäsenvaltioiden keskinäinen kilpailu valtioneuvon avulla, sillä tämä olisi koko yhteisölle kestäväntöntä ja haitallista. Tasapaino varmistetaan kilpailupolitiikan avulla.

1.3 Tilapäiset valtiontukitoimenpiteet

Valtiontuet eivät ole ihmelääke tämänhetkisiin ongelmiin. Hyvin suunnattu julkinen tuki yrityksille voi kuitenkin olla avuksi ponnisteluissa yritysten lainansaannin vapauttamiseksi ja vähäpäästöiseen tulevaisuuteen tehtävien investointien kannustamiseksi jatkossakin.

Tässä tiedonannossa käsitellään tilapäisiä lisätoimenpiteitä, joilla on kaksi tavoitetta. Ensinnäkin pankkikriisiin liittyy poikkeuksellisia ja ohimeneviä rahoitusongelmia, joiden vuoksi on vapautettava pankkien lainanantoa yrityksille ja näin varmistettava, että rahoitusta saa jatkossakin. Kuten 25 päivänä kesäkuuta 2008 annetussa komission tiedonannossa Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: ”Pienet ensin” — Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva aloite (”Small Business Act”), (*) muistutettiin, pk-yritykset ovat erityisen tärkeitä koko Euroopan taloudelle. Niiden talouden kohentamisella on myönteisiä vaikutuksia myös suuriin yrityksiin ja tätä kautta yleiseen talouskasvuun ja pitkällä aikavälillä myös talouden nykyaikaistamiseen.

Toinen tavoite on yritysten rohkaiseminen investoimaan edelleen tulevaisuuteen, erityisesti kestäväan kasvuun perustuvaan talouteen. Jos ympäristöalalla aikaan saatu merkittävä kehitys pysähtyy tai jopa taantuu tämän kriisin myötä, seuraukset saattavat olla dramaattisia. Tämän vuoksi ympäristöhankkeisiin investoiville yrityksille olisi myönnettävä tilapäistä tukea (joka antaisi yhteisön teollisuudelle myös teknologista etua), ja näin kiireellinen ja tarpeellinen taloudellinen tuki voitaisiin yhdistää Euroopalle pitkällä aikavälillä muodostuvaan hyötyyn.

(*) KOM(2008) 394 lopullinen.

Tässä tiedonannossa muistutetaan ensin niistä monista julkisen tuen mahdollisuuksista, joita jäsenvaltioilla on käytettävissään jo nykyisten valtioneuvon sääntöjen mukaan. Tämän jälkeen esitetään ylimääräisiä valtioneuvon toimenpiteitä, joita jäsenvaltiot voivat toteuttaa tilapäisesti eräiden yritysten rahoitusmahdollisuuksiin liittyvien tämänhetkisten ongelmien korjaamiseksi ja ympäristötavoitteisiin tähtäävien investointien edistämiseksi.

Komissio katsoo, että ehdotetut tukivälineet soveltuvat parhaiten kyseisten tavoitteiden saavuttamiseen.

2. YLEISET TALOUSPOLIITTISET TOIMENPITEET

Elvytysuunnitelma hyväksyttiin vastauksena tämänhetkisen taloudellisen tilanteen aiheuttamiin haasteisiin. Kriisin laajuuden vuoksi yhteisö tarvitsee koordinoitua lähestymistavan, joka on tarpeeksi mittava ja kunnianhimoinen palauttamaan kuluttajien ja yritysten luottamuksen.

Elvytyspaketin strategiset tavoitteet ovat seuraavat:

- virkistää kysyntää nopeasti ja vahvistaa kuluttajien luottamusta,
- vähentää taloudellisen laskusuhdanteen inhimillisiä kustannuksia ja sen vaikutuksia heikoimmassa asemassa oleviin. Kriisi on vaikuttanut tai vaikuttaa moniin työntekijöihin ja heidän perheisiinsä. On mahdollista toteuttaa toimia, joilla hillitään työpaikkojen vähentymistä ja tuetaan työpaikkansa menettäneiden nopeata paluuta työmarkkinoille sen sijaan, että he jäisivät pitkäaikaistyöttömiksi,
- auttaa Eurooppaa valmistautumaan siihen, että talouden kääntyessä jälleen kasvuun siitä päästään hyötymään. Tämä edellyttää sitä, että Euroopan talous on sopusoinnussa kilpailukyvyyn ja kestäväan kehityksen vaatimusten sekä tulevaisuuden tarpeiden kanssa, kuten Lissabonin strategiassa esitetään. Innovointia on siis tuettava, osaamistaloutta kehitettävä ja vähäpäästöiseen ja resurssitehokkaan talouteen siirtymistä vauhditettava.

Kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi jäsenvaltioilla on jo käytössään useita välineitä, joita ei katsota valtioneuvon tukiksi. Joillakin yrityksillä saattaa esimerkiksi olla vielä muita akuutimpia vaikeuksia saada rahoitusta, jolloin niiden kasvuun ja kaavailtujen investointien kehittämiseen tarvittava rahoitus viivästyy tai jopa jää kokonaan toteutumatta. Jäsenvaltiot voisivat tästä syystä hyväksyä useita yleisiä poliittisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on rahoitusongelmien tilapäinen helpottaminen lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Toimenpiteitä sovellettaisiin kaikkiin yrityksiin jäsenvaltioiden alueella, eivätkä ne tämän vuoksi kuuluisi valtioneuvon sääntöjen piiriin. Esimerkiksi sosiaaliturvamaksujen ja muiden vastaavien kulujen, jopa verojen, maksamääräaikoja voitaisiin jatkaa tai työntekijöille suunnata erityisiä tukitoimenpiteitä. Jos tällaiset toimenpiteet ovat avoimia kaikille yrityksille, ne eivät periaatteessa ole valtioneuvon tukia.

Jäsenvaltiot voivat myös antaa rahoitustukea suoraan kuluttajille esimerkiksi vanhojen tuotteiden romutukseen ja/tai ympäristöystävällisten tuotteiden ostamiseen. Jos tuki annetaan ilman tuotteen alkuperään liittyvää syrjintää, se ei ole valtioneuvon tukia.

Lisäksi pk-yritysten — mutta myös suurten yritysten — tukemiseksi voidaan käyttää kaikki mahdolliset keinot yhteisön yleisistä ohjelmista, kuten kilpailukyvyyn ja innovoinnin puiteohjelman (2007–2013) perustamisesta 24 päivänä lokakuuta 2006 tehty Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1639/2006/EY⁽⁵⁾ ja Euroopan yhteisön seitsemänneistä tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja demonstroinnin puiteohjelmasta (2007–2013) 18 päivänä joulukuuta 2006 tehty Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1982/2006/EY⁽⁶⁾. Tällainen tuki vastaa täysin monia muita eurooppalaisia aloitteita, kuten Euroopan investointipankin päätöstä ottaa käyttöön 30 miljardia EUR eurooppalaisten pk-yritysten tueksi ja sen sitoumusta pyrkiä osallistumaan enemmän infrastruktuurihankkeisiin.

3. OLEMASSA OLEVIA VÄLINEIDEN MUKAANMAHDOLLINEN VALTIONTUKI

Komissio on viime vuosina nykyaikaistanut valtiontukisääntöjä merkittävästi kannustaakseen jäsenvaltioita kohdentamaan julkisen tuen aiempaa paremmin kestäviin investointeihin ja tukemaan näin Lissabonin strategiaa. Erityisesti on huomioitu pk-yritykset, joille myönnettävän valtiontuen mahdollisuuksia on lisätty. Valtiontukisääntöjä on yksinkertaistettu ja virtaviivaistettu huomattavasti tiettyjen tukimuotojen toteamisesta yhteismarkkinoille soveltuviksi perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan mukaisesti (yleinen ryhmäpoikkeusasetus) 6 päivänä elokuuta 2008 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 800/2008⁽⁷⁾, jonka mukaisesti jäsenvaltiot nyt monenlaisia tukitoimenpiteitä siten, että hallinnollinen rasite on mahdollisimman vähäinen. Erityisen tärkeitä tässä taloudellisessa tilanteessa ovat seuraavat olemassa olevat valtiontuen välineet:

Perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen 15 päivänä joulukuuta 2006 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1998/2006⁽⁸⁾ mukaan kolmen vuoden aikana annettu enintään 200 000 EUR suuruinen tuki yhdelle yritykselle ei ole perustamissopimuksessa tarkoitettua valtiontukea. Saman asetuksen mukaan myöskään enintään 1,5 miljoonan EUR takaus ei ylitä vähämerkityksiselle tuelle asetettua enimmäismäärää eikä näin ollen ole valtiontukea. Jäsenvaltiot voivat siis myöntää tällaisen takauksen laskematta vastaavaa avustusekvivalenttia ja ilman hallinnollista rasitetta.

Yleinen ryhmäpoikkeusasetus on keskeinen, sillä siinä yksinkertaistetaan tiettyihin tärkeisiin valtiontukitoimenpiteisiin sovellettavaa menettelyä ja tuetaan valtiontukien kohdentamista yhteisön ensisijaisiin tavoitteisiin. Kaikki aiemmin sovelletut sekä useita uusia aloja koskevat (innovaatio, ympäristö, suurten yritysten tutkimus- ja kehittämistyö ja pk-yritysten riskipääoma-toimenpiteet) ryhmäpoikkeukset on yhdistetty yhteen säädökseen. Jäsenvaltiot voivat myöntää tukea kaikissa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa ilman komissiolle tehtävää ennakkoilmoitusta. Menettelyn vauhti on siis täysin jäsenvaltioista kiinni. Yleinen ryhmäpoikkeusasetus on erityisen tärkeä pk-yrityksille, sillä siinä vahvistetaan investointi- ja työllistämistukien erityissäännöt ainoastaan pk-yrityksiä

varten. Kaikki siihen sisältyvät 26 toimenpidettä ovat toteutettavissa pk-yritysten hyväksi, jolloin jäsenvaltiot voivat olla pk-yritysten tukena eri kehitysvaiheissa esimerkiksi rahoitusmahdollisuuksien, tutkimuksen ja kehittämisen, innovaation, koulutuksen, työllistämisen ja ympäristötoimenpiteiden aloilla.

Vuoden 2008 alussa hyväksyttiin energia- ja ilmastonmuutospaketin yhteydessä uudet yhteisön suuntaviivat valtiontuesta ympäristönsuojelulle⁽⁹⁾, joiden mukaan jäsenvaltiot voivat myöntää valtiontukea muun muassa seuraavasti:

— Tuki yrityksille, jotka parantavat ympäristövaikutustaan yli yhteisön standardien tai ilman tällaisia normeja, voi olla pienille yrityksille enintään 70 prosenttia (ekoinnovaation alalla 80 prosenttia) ylimääräisistä investointikustannuksista. Jos tuki annetaan aidon tarjouskilpailumenettelyn perusteella, se voi olla jopa 100 prosenttia ylimääräisistä investointikustannuksista, myös suurille yrityksille. Sallittuja ovat myös tuet ennakoivaan yhteisön normeihin mukautumiseen ja ympäristötutkimuksiin.

— Jäsenvaltiot voivat myöntää uusiutuvien energialähteiden ja lämmön ja sähkön yhteistuotannon aloilla toimintatukea kattamaan kaikki ylimääräiset tuotantokustannukset.

— Jotta energiansäästöön ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen liittyvät ympäristötavoitteet saavutettaisiin, jäsenvaltiot voivat myöntää yrityksille tukea energiansäästöön, uusiutuvien energialähteiden käytön edistämiseen ja yhteistuotantoon enintään 80 prosenttia ylimääräisistä investointikustannuksista pienille yrityksille ja jopa 100 prosenttia ylimääräisistä investointikustannuksista, jos tuki myönnetään aidon tarjouskilpailumenettelyn perusteella.

Komissio hyväksyi joulukuussa 2006 uudet yhteisön puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle⁽¹⁰⁾. Mainitut puitteet sisältävät innovaatiota koskevia uusia säännöksiä, jotka on tarkoitettu erityisesti pk-yrityksille ja joilla pyritään kohdentamaan tuki selkeämmin työpaikkojen ja kasvun luomiseen Lissabonin strategian mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat myöntää valtiontukea muun muassa seuraavasti:

— tuki T&K-hankkeille, erityisesti perustutkimukseen (jopa 100 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista) ja teolliseen tutkimukseen (jopa 80 prosenttia pienille yrityksille),

— enintään miljoonan euron suuruinen — tukialueilla jopa suurempi — tuki nuorille innovatiivisille yrityksille, tuki innovaatioklustereille sekä tuki innovaatiotoiminnan neuvontapalveluihin ja innovaatiotoimintaa tukeviin palveluihin,

— tuki korkeasti koulutetun henkilöstön lainaamiseen, tuki teknisiin toteutettavuustutkimuksiin, tuki palvelualan prosesseihin ja organisoitiin liittyvään innovaatiotoimintaan sekä tuki pk-yrityksille teollisoikeuksien kustannuksiin.

⁽⁵⁾ EUVL L 310, 9.11.2006, s. 15.

⁽⁶⁾ EUVL L 412, 30.12.2006, s. 1.

⁽⁷⁾ EUVL L 214, 9.8.2008, s. 3.

⁽⁸⁾ EUVL L 379, 28.12.2006, s. 5.

⁽⁹⁾ EUVL C 82, 1.4.2008, s. 1.

⁽¹⁰⁾ EUVL C 323, 30.12.2006, s. 1.

Myös koulutus on kilpailukyvyyn kannalta keskeisessä asemassa. Siihen on elintärkeää investoida myös työttömyyden lisääntyessä, jotta saadaan uusia taitoja. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan jäsenvaltiot voivat myöntää yrityksille yleis- tai erityiskoulutukseen tukea, joka on enintään 80 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista.

Komissio antoi vuonna 2008 uuden tiedonannon EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina⁽¹¹⁾, jossa eritellään, missä olosuhteissa valtion takauksia lainoihin ei pidetä valtiontukena. Tiedonannon mukaan takausta ei pidetä valtiontukena varsinkaan silloin, kun siitä maksetaan markkinahinta. Sen lisäksi, että uudessa tiedonannossa selvitetään edellytyksiä sen määrittämiseksi, onko kyseessä valtiontuki takauksena, siinä otetaan ensimmäisen kerran käyttöön erityinen pk-yritysten safe harbour -maksu, jonka ansiosta pk-yritysten rahoitusta voidaan tukea takauksien avulla aiempaa helpommin mutta turvallisesti.

Komissio hyväksyi heinäkuussa 2006 uudet yhteisön suuntaviivat valtiontuesta pieniin ja keskisuuriin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten edistämiseksi⁽¹²⁾. Niiden kohteena ovat innovatiiviset ja nopeasti kasvavat pk-yritykset, jotka ovat Lissabonin strategian kannalta keskeisiä. Komissio asetti safe harbour -sijoituserille 1,5 miljoonan EUR enimmäismäärän pk-yritystä kohden, mikä on 50 prosenttia enemmän kuin aiemmin. Komissio hyväksyy tämän enimmäismäärän rajoissa yleensä sen, ettei rahoitusmarkkinoilta saada vaihtoehtoista rahoitusta (eli toteaa, että markkinoilla on toimintapuuotteita). Riskipääomalle myönnettävä valtiontuki on sisällytetty myös yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen.

Jäsenvaltiot voivat tammikuusta 2007 sovellettujen alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen vuosille 2007–2013⁽¹³⁾ mukaisesti myöntää epäedullisessa asemassa olevilla alueilla investointitukea uuden laitoksen perustamiseen, olemassa olevan laitoksen laajentamiseen tai olemassa olevan laitoksen tuotannon monipuolistamiseen uusiin tuotteisiin.

Alueellisia valtiontukia koskevilla suuntaviivoilla vuosille 2007–2013 otetaan myös käyttöön uusi tukimuoto yritysten perustamisen kannustamiseksi ja pienten yritysten varhaisvaiheen kehityksen tukemiseksi tukialueilla.

Olemassa olevien valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen⁽¹⁴⁾ mukaan jäsenvaltiot voivat antaa myös tukea yrityksille, jotka tarvitsevat julkista tukea. Jäsenvaltiot voivat ilmoittaa tätä varten pk-yrityksiä koskevia pelastamis- ja/tai rakenneuudistustukiohjelmia.

Komissio on jo hyväksynyt olemassa olevan mahdollisen valtiontuen perusteella monia ohjelmia, joiden avulla jäsenvaltiot voivat reagoida tämänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseen.

⁽¹¹⁾ EUVL C 155, 20.6.2008, s. 10.

⁽¹²⁾ EUVL C 194, 18.8.2006, s. 2.

⁽¹³⁾ EUVL C 54, 4.3.2006, s. 13.

⁽¹⁴⁾ EUVL C 244, 1.10.2004, s. 2.

4. 87 ARTIKLAN 3 KOHDAN B ALAKOHDAN SOVELTAMINEN

4.1 Yleiset periaatteet

Komissio voi perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan pitää tukea yhteismarkkinoille soveltuvana, jos se on tarkoitettu jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen. Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että häiriön on koskettava kyseisen jäsenvaltion koko taloutta eikä ainoastaan jonkin sen alueen tai osan taloutta. Tällainen näkemys noudattaa lisäksi periaatetta, jonka mukaan poikkeusmääräystä, jollainen perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohta on, on tulkittava suppeasti⁽¹⁵⁾.

Komissio on päätöksä tehdessään soveltanut johdonmukaisesti tiukkaa tulkintaa⁽¹⁶⁾.

Komissio katsoo, että tämä maailmanlaajuinen kriisi edellyttää rahoitusjärjestelmän hätäavun lisäksi poliittisia poikkeustoimia.

Kriisi vaikuttaa kaikkiin jäsenvaltioihin, joskin eri tavoin, ja toisiin enemmän kuin toisiin. On todennäköistä, että työttömyys lisääntyy, kysyntä vähenee ja julkisen talouden rahoitusasema heikkenee.

Komissio ottaa huomioon tämänhetkisen finanssikriisin vakavuuden ja sen vaikutukset jäsenvaltioiden kokonaistalouteen ja katsoo, että tietynlaiset valtiontuet ovat perusteltuja ja niitä voidaan vaikeuksien ratkaisemiseksi pitää rajoitetun ajan yhteismarkkinoille soveltuvina perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla.

4.2 Tuen rajattu yhteismarkkinoille soveltuva määrä

4.2.1 Olemassa olevat puitteet

Vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavasti:

”Tukitoimenpiteiden ei katsota täyttävän kaikkia perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan perusteita eikä niihin näin ollen sovelleta perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaista ilmoitusvelvollisuutta, jos ne täyttävät tämän artiklan 2–5 kohdassa vahvistetut edellytykset.

⁽¹⁵⁾ Yhdistetyt asiat T-132/96 ja T-143/96, *Freistaat Sachsen ja Volkswagen AG v. komissio* (Kok. 1999, s. II-3663, 167 kohta).

⁽¹⁶⁾ Komission päätös 98/490/EY asiassa C 47/96, *Crédit Lyonnais* (EYVL L 221, 8.8.1998, s. 28), 10.1 kohta; komission päätös 2005/345/EY asiassa C 28/02, *Bankgesellschaft Berlin* (EUVL L 116, 4.5.2005, s. 1), 153 kohta ja sitä seuraavat; ja komission päätös 2008/263/EY asiassa C 50/06, *BAWAG* (EUVL L 83, 26.3.2008, s. 7), 166 kohta. Ks. komission päätös asiassa NN 70/07, *Northern Rock* (EUVL C 43, 16.2.2008, s. 1); komission päätös asiassa NN 25/08, *pelastamistuki WestLB:lle* (EUVL C 189, 26.7.2008, s. 3); komission päätös, tehty 4 päivänä kesäkuuta 2008, asiassa C 9/08, *SachsenLB* (ei vielä julkaistu).

Yhdelle yritykselle myönnettävän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa olla yli 200 000 EUR minkään kolmen verovuoden jakson aikana. Yhdelle maantiekuljetusten alalla toimivalle yritykselle myönnettävän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa olla yli 100 000 EUR minkään kolmen verovuoden jakson aikana. Tätä enimmäismäärää sovelletaan riippumatta vähämerkityksisen tuen muodosta ja tarkoituksesta sekä siitä, rahoitetaanko jäsenvaltion myöntämä tuki kokonaan tai osittain yhteisön varoista. Tarkastelujakso määräytyy yrityksen kyseisessä jäsenvaltiossa soveltamien verovuosien perusteella.”

4.2.2 Uusi toimenpide

Finanssikriisi voi vaikuttaa rakenteellisesti heikkoihin yrityksiin, mutta myös yrityksiin, jotka joutuvat yhtäkkiä toteamaan, etteivät ne saa tarpeeksi tai ollenkaan luottoa. Tällaisten yritysten taloudellisen tilanteen kohentumisella on myönteisiä vaikutuksia koko Euroopan taloudelle.

Tässä taloudellisessa tilanteessa on tarpeen hyväksyä tilapäisesti rajoitettu määrä tukea, joka kuitenkin kuuluu perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska se ylittää vähämerkityksistä tukea koskevassa asetuksessa asetetun enimmäismäärän.

Komissio pitää tällaista valtiontukea yhteismarkkinoille soveltavana perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) Tuki ei saa olla suurempi kuin 500 000 EUR raha-avustus yritystä kohti. Kaikkien käytettävien lukujen on oltava bruttomääriä, toisin sanoen niistä ei vähennetä veroja tai muita maksuja. Jos tukea annetaan muussa muodossa kuin avustuksena, tuen määrä on tuen bruttoavustusekvivalentti.
- b) Tuki myönnetään ohjelmana.
- c) Tukea myönnetään yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa (¹⁷) 1 päivänä heinäkuuta 2008. Tukea voidaan myöntää yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa kyseisenä päivänä, mutta ovat joutuneet vaikeuksiin sen jälkeen maailmanlaajuisen finanssi- ja talouskriisin seurauksena.
- d) Tukiohjelmaa ei sovelleta kalastusalalla toimiviin yrityksiin.
- e) Tuki ei ole vientitukea eikä tukea, jolla suositaan kotimaisia tuotteita tuontituotteiden kustannuksella.
- f) Tuki on myönnetty viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010.

(¹⁷) Tässä tiedonannossa 'vaikeuksissa olevalla yrityksellä' tarkoitetaan:
 — suuret yritykset: valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen 2.1 kohdassa määriteltyä vaikeuksissa olevaa yritystä,
 — pk-yritykset: yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 7 kohdassa määriteltyä vaikeuksissa olevaa yritystä.

g) Jäsenvaltion on saatava ennen tuen myöntämistä kyseiseltä yritykseltä kirjallisessa tai sähköisessä muodossa ilmoitus muista vähämerkityksisistä tuista ja tämän toimenpiteen mukaisista tuista, jotka on saatu kuluvan verovuoden aikana. Jäsenvaltio tarkastaa, ettei yrityksen 1 päivästä tammikuuta 2008 31 päivään joulukuuta 2010 saaman tuen kokonaismäärä ylitä tuenvuoksi 500 000 EUR enimmäismäärää.

h) Tukiohjelmaa ei sovelleta maataloustuotteiden (¹⁸) alkutuotannon alalla toimiviin yrityksiin. Sitä voidaan soveltaa maataloustuotteiden (¹⁹) jalostamisen ja kaupan pitämisen alalla toimiviin yrityksiin paitsi silloin, kun tuen määrä on vahvistettu alkutuottajilta ostettujen tai kyseisten yritysten markkinoille tuomien tuotteiden hinnan tai määrän mukaan, tai silloin, kun tuen ehtona on se, että se siirretään osittain tai kokonaan alkutuottajille.

4.3 Takauksina myönnetty tuet

4.3.1 Olemassa olevat puitteet

Komission tiedonannossa EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina pyritään antamaan jäsenvaltioille yksityiskohtaisia ohjeita periaatteista, joiden perusteella komissio tulkitsee 87 ja 88 artiklaa ja niiden soveltamista valtion takauksiin. Erityisesti tiedonannossa eritellään, millä edellytyksillä voidaan katsoa, ettei kyse ole valtiontuesta. Tiedonannossa ei esitetä soveltuvuutta koskevia perusteita takausten arviointia varten.

4.3.2 Uusi toimenpide

Rahoituksen saannin parantamiseksi ja pankkien tämänhetkisen riskinoton välttämisen vähentämiseksi tuetut lainatakaukset, joilla voitaisiin helpottaa yritysten rahoituksen saantia rajoitetun ajan, voivat olla sopiva ja hyvin kohdennettu ratkaisu.

Komissio pitää tällaista valtiontukea yhteismarkkinoille soveltavana perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) Jäsenvaltiot myöntävät pk-yrityksille enintään 25 prosentin alennuksen vuotuisesta preemiosta, joka maksetaan EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina annetussa komission tiedonannossa (²⁰) vahvistetun safe harbour -järjestelmän mukaisesti myönnettävistä uusista takauksista.

(¹⁸) Sellaisina kuin ne määritellään perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta maataloustuotteiden tuottamisen alalla toimiviin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä asetuksen (EY) N:o 70/2001 muuttamisesta 15 päivänä joulukuuta 2006 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1857/2006 (EUVL L 358, 16.12.2006, s. 3) 2 artiklan 2 alakohdassa.

(¹⁹) Sellaisina kuin ne määritellään asetuksen (EY) N:o 1857/2006 2 artiklan 3 ja 4 alakohdassa.

(²⁰) Jäsenvaltiot voivat antaa sellaisille pk-yrityksille, joilla ei ole aiempia luottotietoja tai taseeseen perustuvaa luokitusta (esimerkiksi tietyt erillisyhtiöt tai aloittelevat yritykset), enintään 25 prosentin alennuksen safe harbour -maksusta, joka on tiedonannossa asetettu 3,8 prosentiksi.

- b) Jäsenvaltiot myöntävät suurille yrityksille enintään 15 prosentin alennuksen uusien takausten vuotuisesta preemiosta, joka lasketaan saman safe harbour -järjestelmän mukaisesti.
- c) Kun takausjärjestelyyn sisältyvän tuen osuus lasketaan menetelmällä, jonka komissio on jo hyväksynyt valtioneuvoston päätöksellä, jonka komissio on jo hyväksynyt valtioneuvoston päätöksellä, joka koskee komission asetuksen (21) mukaisesti tehdyn ilmoituksen perusteella, jäsenvaltiot voivat myös myöntää vastaavan enintään 25 prosentin alennuksen pk-yrityksen uusista takauksista maksamasta vuotuisesta preemiosta ja enintään 15 prosentin alennuksen suuren yrityksen vastaavasta preemiosta.
- d) Lainan enimmäismäärä ei voi olla suurempi kuin tuensaajan palkkamenot vuonna 2008 (mukaan lukien sosiaaliturvamaksut sekä kustannukset sellaisesta henkilöstöstä, joka työskentelee yrityksen tiloissa mutta muodollisesti alihankkijan palkkaamana). Tammikuun 1 päivänä 2008 tai sen jälkeen perustettujen yritysten lainan enimmäismäärä ei voi olla suurempi kuin ensimmäisten kahden toimintavuoden arvioidut palkkamenot.
- e) Takauksia myönnetään enintään 31 päivään joulukuuta 2010 asti.
- f) Takaus voi olla enintään 90 prosenttia lainasta.
- g) Takaus voi koskea sekä investointeja että käyttöpääomaa varten otettuja lainoja.
- h) Takauksen preemion alennusta sovelletaan enintään kahden vuoden ajan takauksen myöntämisestä.
- i) Tukea myönnetään yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa (22) 1 päivänä heinäkuuta 2008. Tukea voidaan myöntää yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa kyseisenä päivänä, mutta ovat joutuneet vaikeuksiin sen jälkeen maailmanlaajuisen finanssi- ja talouskriisin seurauksena.

4.4 Korkotukina myönnettyt tuet

4.4.1 Olemassa olevat puitteet

Viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta annetussa komission tiedonannossa (23) vahvistetaan menetelmä, jolla viitekorko lasketaan pankkien välisen 12 kuukauden antolainauskoron (IBOR) perusteella siten, että siihen lisätään 60–1 000 peruspisteen marginaali yrityksen luottokelpoisuudesta ja tarjotuista vakuuksista riippuen. Jäsenvaltioiden soveltaessa tätä menetelmää korkoon ei katsota sisältyvän valtioneuvoston tukea.

4.4.2 Uusi toimenpide

Yritykset voivat kohdata vaikeuksia hakiessaan rahoitusta tämänhetkisisissä markkinaolosuhteissa. Sen vuoksi komissio hyväksyy julkisten tai yksityisten lainojen myöntämisen korolla, joka vastaa vähintään keskuspankin yliyön korkoa sekä preemiota,

(21) Esimerkiksi yleinen ryhmäpoikkeusasetus, asetus (EY) N:o 1628/2006 tai asetus (EY) N:o 1857/2006, jos hyväksytyt menettelyt eksplisiittisesti koskevat kyseessä olevia takausmuotoja ja niihin liittyviä rahoitustoimia.

(22) Ks. alaviite 17.

(23) EUVL C 14, 19.1.2008, s. 6.

joka vastaa pankkienvälisen yhden vuoden koron keskiarvon ja jaksolta 1 päivästä tammikuuta 2007 30 päivään kesäkuuta 2008 saadun keskuspankin yliyön koron keskiarvon välistä erotusta. Tähän lisätään luottoriskin takuumaksu, joka vastaa viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta annetussa komission tiedonannossa tarkoitettua tuensaajan riskiprofiilia.

Tuen osuus, joka sisältyy kyseisen koron sekä viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta annetussa komission tiedonannossa määritellyn viitekoron väliseen erotukseen, katsotaan tilapäisesti perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaiseksi, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) Menetelmää sovelletaan kaikkiin sopimuksiin, jotka on tehty viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010. Laina-aika voi olla mikä tahansa. Alennettua korkoa voidaan soveltaa ennen 31 päivää joulukuuta 2012 maksettaviin korkoihin (24). Tämän jälkeen lainoihin on sovellettava korkoa, joka on vähintään sama kuin viite- ja diskonttokorkoja koskevassa tiedonannossa määritelty korko.
- b) Tukea myönnetään yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa (22) 1 päivänä heinäkuuta 2008. Tukea voidaan myöntää yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa kyseisenä päivänä, mutta ovat joutuneet vaikeuksiin sen jälkeen maailmanlaajuisen finanssi- ja talouskriisin seurauksena.

4.5 Tuki vihreiden tuotteiden tuotantoon

4.5.1 Olemassa olevat puitteet

Viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta annetussa komission tiedonannossa vahvistetaan menetelmä, jolla viitekorko lasketaan pankkien välisen 12 kuukauden antolainauskoron (IBOR) perusteella siten, että siihen lisätään 60–1 000 peruspisteen marginaali yrityksen luottokelpoisuudesta ja tarjotuista vakuuksista riippuen. Jäsenvaltioiden soveltaessa tätä menetelmää korkoon ei katsota sisältyvän valtioneuvoston tukea.

4.5.2 Uusi toimenpide

Yhä useammilla yrityksillä on finanssikriisin vuoksi vaikeuksia saada rahoitusta ympäristöystävällisten tuotteiden valmistukseen. Takauksina myönnettyt tuet eivät välttämättä riitä varmistamaan rahoitusta kalliille ympäristönsuojelun tason parantamiseen tähtääville hankkeille, joilla mukaudutaan myöhemmin voimaan tuleviin vaatimuksiin jo ennakolta tai ylitetään ne.

Komissio katsoo, että finanssikriisistä huolimatta ympäristötavoitteiden olisi oltava edelleenkin ensisijaisia. Ympäristöystävällisten, myös energiatehokkaiden, tuotteiden tuotanto on yhteisön edun mukaista, ja on tärkeää, ettei finanssikriisi estä tavoitteen toteutumista.

(24) Jäsenvaltioiden, jotka haluavat hyödyntää tätä mahdollisuutta, on julkaistava yliyön korot päivittäin verkossa ja toimitettava ne komissiolle.

Sen vuoksi tuettujen lainojen muodossa toteutetut lisätoimenpiteet voisivat edistää vihreiden tuotteiden tuotantoa. Tuetut lainat voivat kuitenkin myös vääristää kilpailua vakavasti, ja ne olisi rajoitettava tiukasti tiettyihin tilanteisiin ja kohdennettuihin investointeihin.

Komissio katsoo, että jäsenvaltioilla olisi rajoitetun ajan oltava mahdollisuus myöntää tukea koronalennuksina.

Komissio pitää investointilainan korkotukea yhteismarkkinoille soveltuvana perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla, jos se täyttää kaikki seuraavat edellytykset:

- a) Tuki koskee sellaisten hankkeiden rahoittamiseen tarkoitettua investointilainaa, joissa tuotetaan ympäristön suojelua merkittävästi edistäviä uusia tuotteita.
- b) Tuki on tarpeen uuden hankkeen aloittamiseksi. Jos kyseessä on jo olemassa oleva hanke, tukea voidaan myöntää, jos se muuttuu uuden taloudellisen tilanteen vuoksi välttämättömäksi hankkeen jatkamisen kannalta.
- c) Tukea annetaan ainoastaan sellaisten tuotteiden valmistamista koskeville hankkeille, joiden avulla pyritään mukautumaan ajoissa tuleviin ympäristönsuojelun tasoa parantaviin tuotteita koskeviin yhteisön vaatimuksiin ⁽²⁵⁾, jotka eivät ole vielä voimassa.
- d) Investoinnit tuotteisiin, joita mukautetaan ennakoidusti tuleviin yhteisön ympäristövaatimuksiin tai jotka ylittävät ne, aloitetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010, ja tavoitteena on, että tuotteet saadaan markkinoille vähintään kaksi vuotta ennen vaatimuksen voimaantuloa.
- e) Lainat voivat kattaa kustannukset investoinneista aineelliseen ja aineettomaan omaisuuteen ⁽²⁶⁾ lukuun ottamatta lainoja investointeihin, joiden osuus tuotantokapasiteetista on yli 3 prosenttia tuotemarkkinoilla ⁽²⁷⁾, joiden todettavissa olevan kulutuksen keskimääräinen vuotuinen kasvu ETA-markkinoilla viiden edellisen vuoden aikana ennen investoinnin aloittamista on alle Euroopan talousalueen BKT:n keskimääräisen vuotuisen kasvun saman viiden vuoden jakson aikana.
- f) Lainat myönnetään viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010.
- g) Tuen laskemisen lähtökohtana olisi oltava tuensaajan erikseen määritelty korko, joka on laskettu tämän tiedonannon 4.4.2 kohdassa esitetyn menetelmän mukaisesti. Kyseisen menetelmän perusteella yritys voi saada seuraavan koronalennuksen:

— suuret yritykset 25 prosenttia,

— pk-yritykset 50 prosenttia.

- h) Korkotukea sovelletaan enintään kahden vuoden ajan lainan myöntämisestä.

⁽²⁵⁾ Tuotteita koskevalla tulevilla yhteisön vaatimuksella tarkoitetaan pakollista yhteisön vaatimusta ympäristönsuojelun tasosta, jota yhteisössä myytävien tuotteiden on noudatettava ja joka on hyväksytty mutta ei vielä voimassa.

⁽²⁶⁾ Sellaisina kuin ne määritellään valtiontuesta ympäristönsuojelulle annettujen yhteisön suuntaviivojen 70 kohdassa.

⁽²⁷⁾ Sellaisina kuin ne määritellään alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen vuosille 2007–2013 69 kohdassa.

- i) Koronalennusta voidaan soveltaa sekä valtion tai julkisten rahoituslaitosten että yksityisten rahoituslaitosten myöntämiin lainoihin. Olisi varmistettava, ettei julkisia ja yksityisiä rahoituslaitoksia kohdella eri tavoin.

- j) Tukea myönnetään yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa ⁽²⁸⁾ 1 päivänä heinäkuuta 2008. Tukea voidaan myöntää yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa kyseisenä päivänä, mutta ovat joutuneet vaikeuksiin sen jälkeen maailmanlaajuisen finanssi- ja talouskriisin seurauksena.

- k) Jäsenvaltiot varmistavat, ettei tukea siirretä suoraan tai välillisesti rahoitusyhteisöille.

4.6 Riskipääomatoimenpiteet

4.6.1 Olemassa olevat puitteet

Valtiontuesta pieniin ja keskisuuriin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten edistämiseksi annetuissa yhteisön suuntaviivoissa vahvistetaan edellytykset, joilla riskipääomasijoituksiin annettua valtiontukea voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan nojalla.

Komissio katsoo valtiontuesta pieniin ja keskisuuriin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten edistämiseksi annettujen suuntaviivojen soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella, ettei yhteisön riskipääomamarkkinoiden toiminta yleisesti ottaen ole puutteellista. Se kuitenkin toteaa, että joidenkin sijoitusmuotojen osalta on tietyissä yrityksien elinkaaren vaiheissa markkina-aukkoja, jotka johtuvat siitä, etteivät riskipääoman kysyntä ja tarjonta täysin kohtaa. Tätä tilannetta voidaan yleisesti kuvailla pääomakuiluksi.

Suuntaviivojen 4.3 kohdassa todetaan, että silloin kun kullekin kohteena olevalle pk-yritykselle myönnetään rahoitusta erinä, jotka ovat kunkin 12 kuukauden jakson aikana enintään 1,5 miljoonaa EUR yritystä kohti, markkinoilla oletetaan tietyin edellytyksin olevan toimintapuitteita, eikä jäsenvaltioiden tarvitse osoittaa niitä.

Suuntaviivojen 5.1 kohdan a alakohdassa todetaan seuraavaa: ”Komissio on tietoinen riskipääomamarkkinoiden jatkuvasta heilahtelusta ja pääomakuilun kehittymisestä sekä siitä, että markkinoiden toimintapuitteiden vaikutus yrityksiin riippuu yritysten koosta ja sen yrityksen kehitysvaiheesta ja toimialasta. Komissio on sen vuoksi valmis julistamaan sellaiset riskipääomatoimenpiteet yhteismarkkinoille soveltuviksi, joissa ylitetään *safe harbour* -sijoituserrille asetettu vuosittainen 1,5 miljoonan EUR enimmäismäärä yritystä kohti, edellyttäen, että markkinoiden toimintapuitteesta esitetään tarvittavat todisteet.”

4.6.2 Olemassa olevien sääntöjen tilapäinen mukauttaminen

Rahoitusmarkkinoiden myllerryksellä on ollut kielteinen vaikutus varhaisessa kasvuvaiheessa olevien pk-yritysten riskipääomamarkkinoihin, sillä riskipääomaa on ollut vaikeammin saatavilla. Koska riskipääomakohteisiin koetaan liittyvän riskejä ja tuotto-odotusten pieneneminen aiheuttaa epävarmuustekijöitä, investoijat pyrkivät nyt sijoittamaan turvallisempiin varallisuus-eriin, joiden riskit ovat riskipääomainvestointeja helpommin arvioitavissa. Lisäksi näiden investointien epälikvidiys karkottaa sijoittajia. Nykyisistä markkinaolosuhteista johtuva likviditeetin

⁽²⁸⁾ Ks. alaviite 17.

rajallisuus on selvästi leventänyt pk-yritysten pääomakuilua. Tämän vuoksi on aiheellista korottaa riskipääomaa koskevaa safe harbour -enimmäismäärää tilapäisesti, jotta pääomakuilua voidaan kaventaa, sekä supistaa yksityisten sijoittajien vähimmäisrahoitusosuus tilapäisesti 30 prosenttiin myös toimenpiteissä, joiden kohteena ovat pk-yritykset muilla kuin tuki-alueilla.

Tämän vuoksi perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan tiettyjä valtiontuesta pieniin ja keskiuuriin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten edistämiseksi annetuissa yhteisön suuntaviivoissa esitettyjä rajoituksia mukautetaan tilapäisesti 31 päivään joulukuuta 2010 asti seuraavasti:

- a) 4.3.1 kohta: Rahoituksen erien sallittuja enimmäismääriä korotetaan 1,5 miljoonasta EUR 2,5 miljoonaan EUR kohteena olevalle pk-yritykselle kunkin 12 kuukauden jakson aikana.
- b) 4.3.4 kohta: Rahoituksesta 30 prosenttia tukialueilla ja niiden ulkopuolella on tultava yksityisiltä sijoittajilta.
- c) Suuntaviivojen muita edellytyksiä sovelletaan edelleen.
- d) Tätä suuntaviivojen tilapäistä mukautusta ei sovelleta yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan kuuluviin riskipääomatoimenpiteisiin.
- e) Jäsenvaltiot voivat mukauttaa hyväksytyjä ohjelmia vastamaan suuntaviivojen tilapäistä mukauttamista.

4.7 Kasautuminen

Tämän tiedonannon mukaisesti vahvistettuja tuen enimmäismääriä sovelletaan riippumatta siitä, rahoitetaanko hankkeeseen myönnettävä tuki kokonaan valtion varoista vai osittain myös yhteisön varoista.

Tämän tiedonannon mukaisia tilapäisiä tukitoimenpiteitä ei voida yhdistää samojen tukikelpoisten kustannusten osalta vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen soveltamisalaan kuuluvaan tukeen. Jos yritys on saanut vähämerkityksistä tukea jo ennen näiden tilapäisten puitteiden voimaantuloa, tämän tiedonannon 4.2 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden osana saadun tuen ja vähämerkityksisen tuen yhteenlaskettu määrä jaksolta 1 päivästä tammikuuta 2008 31 päivään joulukuuta 2010 ei saa olla yli 500 000 EUR. Tammikuun 1 päivästä 2008 alkaen saatu vähämerkityksinen tuki on vähennettävä niiden soveltuviin tukien määrästä, jotka on myönnetty samaan tarkoitukseen 4.3, 4.4, 4.5 tai 4.6 kohdan mukaan.

Tilapäiset tukitoimenpiteet voidaan yhdistää muihin soveltuviin tukiin tai muihin yhteisön rahoitusmuotoihin edellyttäen, että asianomaisissa suuntaviivoissa tai ryhmäpoikkeusasetuksissa esitettyjä tuen enimmäisintensiteettejä noudatetaan.

5. YKSINKERTAISTAMISTOIMENPITEET

5.1 Lyhytaikaiset vientiluottovakuutukset

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan mukaisessa komission tiedonannossa jäsenvaltioille

perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisesta lyhytaikaisiin vientiluottovakuutuksiin⁽²⁹⁾ todetaan, että vientiluottovakuutusten antajat eivät voi kattaa markkinariskejä jäsenvaltioiden tuella. Markkinariskeillä tarkoitetaan kyseisen tiedonannon liitteessä lueteltuihin maihin sijoittautuneisiin julkisiin ja yksityisiin velallisiin liittyviä kaupallisia ja poliittisia riskejä, joiden enimmäisriskikausi on alle kaksi vuotta. Jäsenvaltioihin ja kahdeksaan muuhun OECD-maahan asettautuneisiin velallisiin liittyvät riskit katsotaan markkinariskeiksi.

Komissio katsoo, että tämänhetkisen finanssikriisin seurauksena kaikissa jäsenvaltioissa ei ole vakuutus- tai jälleenvakuutuskapasiteetin puutetta, mutta ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että tietyissä maissa ei tilapäisesti ole mahdollisuuksia kattaa markkinariskejä.

Tiedonannon 4.4 kohdassa todetaan seuraavaa: ”Tällaisissa olosuhteissa julkinen tai julkisesti tuettu vientiluottovakuutusantaja, joka vakuuttaa muita kuin markkinariskejä valtion lukuun tai valtion takaamana, voi vakuuttaa nämä tilapäisesti muihin kuin markkinariskeihin kuuluvat riskit. Vakuutusantajan on sopeutettava perimänsä vakuutusmaksut mahdollisimman lähelle yksityisten vientiluottovakuutusantajien vastaavasta riskistä perimiä maksuja.

Jäsenvaltion, joka aikoo soveltaa tätä poikkeuslauseketta, on välittömästi ilmoitettava komissiolle päätösluonnoksestaan. Tähän ilmoitukseen on liitettävä markkinakatsaus, joka osoittaa, että yksityisiltä vakuutusmarkkinoilta ei saa vakuutusosuutta. Tämän todistamiseksi ja oikeutuksen saamiseksi poikkeuslausekkeen soveltamiseen markkinakatsauksen on sisällettävä lausunnot kahdelta suurelta ja hyvämaineiselta kansainvälisillä markkinoilla toimivalta yksityiseltä vientiluottovakuutusantajalta sekä yhdeltä kansalliselta luottovakuutusantajalta. Ilmoituksessa on lisäksi oltava kuvaus ehdoista, joita julkinen tai julkisesti tuettu vientiluottovakuutusantaja aikoo soveltaa näihin riskeihin.

Vastaanotettuaan tällaisen ilmoituksen komissio tutkii kahden kuukauden kuluessa, sovelletaanko poikkeuslauseketta edellä esitettyjen ehtojen ja EY:n perustamissopimuksen mukaisesti.

Jos edellytykset poikkeuslausekkeen soveltamiselle komission mielestä täyttyvät, hyväksyvä päätös on voimassa kaksi vuotta päätöksen päivästä edellyttäen, että poikkeuslausekkeen soveltamiseen oikeuttavat markkinaolosuhteet eivät muutu tuona aikana.

Tämän lisäksi komissio voi jäsenvaltioiden kanssa neuvotellen tarkistaa poikkeuslausekkeen soveltamisen edellytyksiä. Komissio voi myös poistaa poikkeuslausekkeen tai korvata sen muulla asianmukaisella järjestelmällä.”

Nämä säännökset, joita sovelletaan suuriin yrityksiin ja pk-yrityksiin, ovat nykyiseen taloudelliseen tilanteeseen soveltuva väline, jos jäsenvaltiot katsovat, että yksityisillä vakuutusmarkkinoilla ei voida kattaa tiettyjä markkinariskejä ja/tai tiettyjä riskisuojan ostajia.

⁽²⁹⁾ EYVL C 281, 17.9.1997, s. 4.

Jotta jäsenvaltioiden menettelyä voitaisiin nopeuttaa, jäsenvaltiot voivat komission mukaan osoittaa markkinoiden puutteen 31 päivään joulukuuta 2010 asti esittämällä riittävät todisteet siitä, ettei yksityisiltä vakuutusmarkkinoilta saa vakuutusuojaa. Poikkeuslausekkeen käyttö katsotaan joka tapauksessa perustelluksi, jos:

- suuri ja tunnettu kansainvälisillä markkinoilla toimiva yksityinen vientiluottovakuutuksenantaja ja kansallinen luottovakuutuksenantaja esittävät todisteet vakuutusuojan puutteesta, tai
- vähintään neljä vakiintunutta viejää jäsenvaltiossa esittää todisteet siitä, että vakuutuksenantajat kieltäytyvät tarjoamasta vakuutusuojaa tietyille toimille.

Komissio varmistaa läheisessä yhteistyössä asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa, että poikkeuslausekkeen soveltamista koskevat päätökset tehdään nopeasti.

5.2 Menettelyjen yksinkertaistaminen

Tässä tiedonannossa tarkoitettavat valtiontukitoimenpiteet on ilmoitettava komissiolle. Komissio on sitoutunut tiedonannossa esitettyjen merkittävien toimenpiteiden lisäksi varmistamaan, että tämänhetkisen kriisin helpottamiseksi tämän tiedonannon mukaisesti toteutettavat tukitoimenpiteet hyväksytään nopeasti, jos asianomaiset jäsenvaltiot toimivat läheisessä yhteistyössä komission kanssa ja toimittavat kattavat tiedot.

Tällä sitoumuksella täydennetään käynnissä olevaa menettelyä, jonka osana komissio on parhaillaan valmistelemaan useita parannuksia yleisiin valtiontukimenettelyihinsä, jotta päätöksenteko läheisessä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa nopeutuisi ja tehostuisi. Yksinkertaistamispakettiin pitäisi yhdistää komission ja jäsenvaltioiden yhteiset sitoumukset, joilla menettelyjä tehdään sujuvammiksi ja paremmin ennustettavissa oleviksi kaikissa valtiontuen tutkinnan vaiheissa, ja selvät tapaukset voidaan hyväksyä nopeammin.

6. SEURANTA JA RAPORTOINTI

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 659/1999⁽³⁰⁾ ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 täytäntöönpanosta 21 päivänä huhtikuuta 2004 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 794/2004⁽³¹⁾ edellytetään, että jäsenvaltiot toimittavat vuosittain kertomukset komissiolle.

Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle 31 päivään heinäkuuta 2009 mennessä luettelot tämän tiedonannon mukaisesti käyttöön otetuista ohjelmista.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikesta tämän tiedonannon mukaisesti myönnetystä tuesta pidetään kirjaa yksityiskohtaisesti. Kyseiseen kirjanpitoon on sisällyttävä kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen sen toteuttamiseksi, että tarvittavia edellytyksiä on

noudatettu, ja se on säilytettävä kymmenen vuotta ja toimitettava pyydettyä komissiolle. Erityisesti jäsenvaltioilla on oltava tiedot sen osoittamiseksi, etteivät 4.2, 4.3, 4.4 ja 4.5 kohdassa esitettyjen toimenpiteiden mukaiset tuen saajat ole olleet 1 päivänä heinäkuuta 2008 vaikeuksissa olevia yrityksiä.

Lisäksi jäsenvaltioiden olisi toimitettava 31 päivään lokakuuta 2009 mennessä komissiolle kertomus toimenpiteistä, jotka on otettu käyttöön tämän tiedonannon perusteella. Kertomuksen olisi erityisesti sisällyttävä tiedot, joista käy ilmi, että komission on tarpeen jatkaa tässä tiedonannossa esitettyjä toimenpiteitä myös 31 päivän joulukuuta 2009 jälkeen. Siihen olisi myös sisällyttävä yksityiskohtaiset tiedot ympäristöeduista, joita tuetuilla lainoilla on saatu aikaan. Jäsenvaltioiden on toimitettava ennen kunkin vuoden 31 päivää lokakuuta 2009 nämä tiedot kaikilta seuraavilta vuosilta, joiden aikana tätä tiedonantoa sovelletaan.

Komissio voi pyytää lisätietoja myönnetystä tuesta tarkastaakseen, onko tukitoimenpiteen hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatettu.

7. LOPPUSÄÄNNÖKSET

Komissio soveltaa tätä tiedonantoa 17 päivästä joulukuuta 2008, jolloin komissio periaatteessa hyväksyi tiedonannon sisällön ottaen huomioon rahoituksen ja talouden tilanteen edellyttämän välittömän toiminnan. Tiedonannon perusteena ovat pankkikriisiin liittyvät nykyiset poikkeukselliset ja ohimenevät rahoitusvaikeudet, ja tiedonantoa ei sovelleta 31 päivän joulukuuta 2010 jälkeen. Komissio voi tarkastella sitä uudelleen jäsenvaltioita kuultuaan ennen kyseistä päivää tärkeiden kilpailupoliittisten tai taloudellisten syiden vuoksi. Tarvittaessa komissio voi myös esittää selvityksiä lähestymistavoistaan yksittäisissä kysymyksissä.

Komissio soveltaa tätä tiedonantoa kaikkiin ilmoitettuihin riskipääomatoimenpiteisiin, joista sen on tehtävä päätös 17 päivän joulukuuta 2008 jälkeen, vaikka kyseisistä toimenpiteistä olisi ilmoitettu jo ennen kyseistä päivää.

Valtiontuen sääntöjenvastaisuuden arvioinnissa sovellettavien sääntöjen määräytymisestä annetun komission ilmoituksen⁽³²⁾ mukaisesti komissio soveltaa ilmoittamattomaan tukeen

- a) tätä tiedonantoa, jos tuki annetaan 17 päivän joulukuuta 2008 jälkeen;
- b) muissa tapauksissa tuen myöntämishetkellä sovellettuja suuntaviivoja.

Komissio varmistaa läheisessä yhteistyössä kyseisten jäsenvaltioiden kanssa, että päätökset tehdään nopeasti sen jälkeen, kun täydellinen ilmoitus tässä tiedonannossa tarkoitetuista toimenpiteistä on tehty. Jäsenvaltioiden olisi mahdollisimman aikaisin ja kattavasti ilmoitettava komissiolle aikeistaan ottaa tällaiset toimenpiteet käyttöön ja esitettävä niihin liittyvät suunnitelmat.

Komissio muistuttaa, että kaikki menettelyn parannukset riipuvat täysin selkeiden ja täydellisten ilmoitusten tekemisestä.

⁽³⁰⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽³¹⁾ EUVL L 140, 30.4.2004, s. 1.

⁽³²⁾ EYVL C 119, 22.5.2002, s. 22.